

Terug en vooruitkijken

Kijk met ons terug en vooruit op een aantal ontwikkelingen in 2024 en 2025 op ons werkterrein.

Impactvolle Woo-verzoeken

Verschillende resultaten van Wet open overheid (Woo)-verzoeken tonen aan hoe belangrijk de Woo is voor een transparanter en beter werkend openbaar bestuur. Dit jaar bracht bijvoorbeeld een [Woo-verzoek de problematiek rondom de WIA](#) aan het licht. Dit moet ertoe leiden dat tienduizenden mensen uiteindelijk de uitkering krijgen waar ze recht op hebben. Deze uitkomst benadrukt de waarde van openheid en het indienen van Woo-verzoeken om dit te bereiken. Ze genereren publieke en politieke aandacht voor kwesties die anders verborgen zouden blijven of gemist worden. Ook bij andere complexe onderwerpen hebben Woo-verzoeken bijgedragen aan meer inzicht in en controle op overheidsbeslissingen.

Zo werd dit jaar meer duidelijk over [de opschaling van de IC-capaciteit in Nederland tijdens de coronapandemie](#) naar aanleiding van een Woo-verzoek van NRC. [De Stichting Borsele tot de kern](#) ontving na een Woo-verzoek meer informatie over de mogelijke bouw van twee nieuwe kerncentrales in de gemeenten. Dit zijn maar enkele voorbeelden, maar daaruit blijkt al duidelijk hoe groot de impact van een Woo-verzoek kan zijn op het leven van mensen in Nederland.

Meer oog voor elkaar

Het afgelopen jaar werd tegelijk duidelijk dat de uitvoering van de Wet open overheid vaak moeizaam verloopt. Vooral ministeries hebben moeite om verzoeken op tijd af te handelen. Het nieuwe kabinet heeft plannen aangekondigd om de

uitvoering te verbeteren. Woo-verzoeken leiden regelmatig tot onenigheid tussen de journalisten en bestuurders. Journalisten ondervinden moeilijkheden wanneer zij geen documenten kunnen krijgen, terwijl tegelijkertijd wordt opgemerkt dat de Woo invloed heeft op het gevoel van sociale veiligheid bij ambtenaren en bestuurders. Een exemplarisch advies [na bemiddeling tussen een journalist en het college van Burgemeester en Wethouders van Gulpen-Wittem](#) luidde: 'Voor een goede uitvoering van de Wet open overheid is het essentieel dat de journalistiek en bestuurders meer oog krijgen voor elkaars rol en positie, en in gesprek blijven wanneer het spannend of moeilijk wordt.'

Persoonlijk contact

Intensiever contact tussen aanvragers en behandelaars van Woo-verzoeken kan helpen om meer begrip voor elkaars rol en positie te ontwikkelen. Dit is belangrijk omdat het bijdraagt aan een betere afhandeling van Woo-verzoeken, die op hun beurt zorgen voor meer openheid over kwesties die de samenleving aangaan. De opdracht voor het ontwikkelen van een model voor een openbare leidraad is aan het ACOI verstrekt. We werken op dit moment aan de zogenaamde '[Samenwerkwijzer](#)' welke gedurende kwartaal 2 wordt opgeleverd.

Evaluatie van de Woo

In 2025 start ook de evaluatie van de Woo met daarbij, naast aandacht voor de positieve kanten van de wet, ook oog voor de opmerkingen, zorgen en wensen van burgers, journalisten, belangenorganisaties en de overheid.

Een gezamenlijke opgave in alle bestuurslagen

Doorpakken bij het op orde brengen van de digitale informatiehuishouding van de overheid is nodig om de Woo-praktijk te verbeteren. Het ACOI advies '[Alles is niets](#)' benadrukte in 2024 het belang van een overheidsbrede benadering en de notie dat niet iedere snipper informatie behouden hoeft te blijven. Scherpe én verantwoorde keuzes zijn nodig. Dit advies richtte zich zowel op het meerjarenplan van het Rijk, als dat van de VNG, het IPO en de Unie van

Waterschappen. Het smeden van één nationaal plan, stevige coördinatie op de uitvoering, samenwerking en volharding zijn net als adequate financiering essentieel.

Innovatieve praktijken en positieve ontwikkelingen

Het afgelopen jaar bracht verschillende positieve initiatieven die de informatiehuishouding en openbaarmaking verbeteren, wat bijdraagt aan een transparanter en beter functionerend openbaar bestuur. Het kabinet beloofde in 2024 onder andere zich in te zetten voor een snellere afhandeling van Woo-verzoeken en meer transparantie van kabinetsleden en actieve openbaarmaking. Met de Nederlandse Digitaliseringsstrategie wordt in 2025 hopelijk een belangrijke stap gezet richting meer toegankelijke duurzame IT dienstverlening. Daarmee wordt aan een betere toegang tot overheidsinformatie voor iedereen gewerkt.

De rol van AI groeit

De discussie over de rol van AI in de samenleving groeit, ook in 2025, met grote kansen voor verbetering van de informatiehuishouding en openbaarheid. AI kan bijvoorbeeld processen zoals het verwerken van Woo-verzoeken versnellen, waardoor burgers en journalisten sneller toegang krijgen tot belangrijke informatie. Tegelijkertijd roept deze technologie vragen op over privacy en de menselijke maat. In 2025 zal de zoektocht naar de balans tussen het optimaal benutten van technologische innovatie en de bescherming van publieke waarden verder gebracht moeten worden.

Openbaarheid bij archivering

De Archiefwet schrijft voor dat na 75 jaar stukken openbaar gemaakt kunnen worden, maar er kan ook worden besloten dit eerder te doen. Deze openbaarmaking is waardevol maar duurt in sommige gevallen te lang, zoals bij de vliegcrash in de Bijlmer. In een Kamermotie werd gevraagd om advies over verdere openbaarmaking. Bij het opstellen van dit advies is actief contact gezocht met

betrokken burgers uit de Bijlmer. Het daaropvolgend rapport '[Geen afgesloten hoofdstuk](#)' pleit voor opheffing van, op documenten rustende openbaarheidsbeperkingen en vervoegde openbaarmaking van grote delen van het archief van de Bijlmerramp. Het advies werd deels overgenomen en meer openbaarheid na 32 jaar, voorziet in de wens van nabestaanden en buurtbewoners.

Het belang van waarborgen

Openbaarmaking vraagt om zorgvuldigheid, zoals bij de dossiers van collaborerende Nederlanders uit de Tweede Wereldoorlog. Deze zijn per 1 januari 2025 openbaar op basis van de Archiefwet. Nabestaanden van de betrokkenen pleitten voor behoedzaamheid bij de openbaarmaking van het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR). Sensatiezucht en verkeerde interpretaties vinden mogelijk plaats, waardoor het voor mensen op persoonlijk niveau ingrijpende gevolgen kan hebben.

Autoriteit Persoonsgegevens heeft in december een waarschuwingsbrief gestuurd, waaruit bleek dat de online beschikbaarstelling van het CABR op één januari 2025 niet langer mogelijk was. De minister heeft toegezegd te onderzoeken op welke manier de online beschikbaarstelling en doorzoekbaarheid van het archief op korte termijn wel mogelijk zou kunnen zijn.

Het is sinds 2 januari 2025 mogelijk om bij het Nationaal Archief in Den Haag onder voorwaarden het papieren archief te raadplegen. Er kan in een online toegankelijk namenregister worden gezocht op personen waarvan in het CABR een dossier aanwezig is. Hier is veel belangstelling voor. De brede maatschappelijke discussie die hieraan vooraf ging onderstreept het belang en de complexiteit van openbaarheid enerzijds en privacy anderzijds. Het is van belang deze discussie met elkaar te blijven voeren.

Actieve openbaarheid

Ook in de fase voor de overbrenging van documenten naar de daartoe bestemde archieven is openbaarheid van belang. Actieve openbaarheid (openbaarheid uit eigen beweging) is één van de kerndoelen van de Woo. In 2025 gaan we nader in op dit onderwerp.

In 2024 waren enkele voorbeelden van 'actieve openbaarheid' zichtbaar bij verschillende bestuursorganen:

- UWV maakt al enige jaren besluiten van de Raad van Bestuur actief openbaar.
- De gemeente Hoeksche Waard won de Transparantieprijs 2024 door haar pragmatische houding van 'gewoon beginnen' met het actief openbaar maken van de verplichte informatiecategorieën in de Woo.
- De gemeente Hellendoorn maakte dit jaar actief stukken openbaar over een toekomstig AZC, met de uitspraak: 'Wij willen transparant zijn over hoe en waarom'.
- De raad van de gemeente Geldrop-Mierlo besprak dit jaar dat beleidskeuzes over belangrijke onderwerpen zoals wonen en evenementen makkelijker vindbaar moeten zijn en raadpleegbaar worden voor de raad en de inwoners.